

2010. 384 с.

УДК 811.161.2

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2020.14-2.15>

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ МІФОЛОГЕМИ СОНЦЯ ЯК НОСІЯ ПОЕТИЧНОГО НАТХНЕННЯ У ТЕКСТАХ ОЛЕКСІЯ ДОВГОГО

VERBALIZATION OF THE MYTH OF THE SUN AS A CARRIER OF POETIC INSPIRATION IN OLEKSII DOVHIY'S TEXTS

Строкаль О.М.,

orcid.org/0000-0002-9229-2711

кандидат філологічних наук,

асистент кафедри української мови та прикладної лінгвістики

Інституту філології

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

У дослідженні проаналізовано особливості мовного вираження міфологеми сонця як носія поетичного натхнення на матеріалі поетичних текстів Олексія Довгого. Автором статті здійснено аналіз ключових проблем, які порушено сучасною лінгвістикою в межах антропоцентричної парадигми, та наголошено на важливості мовного вираження того чи іншого погляду певного індивіда на дійсність.

Під час проведення дослідження автором було зроблено низку теоретичних узагальнень, які стосуються проблеми розуміння тексту як певного наукового поняття. У статті було з'ясовано роль і функції поетичного тексту у діалозі «автор – читач». Вивчення особливостей мовного відображення космологічних уявлень ліричного героя Олексія Довгого показало, що одним із найбільш яскравих є усвідомлення ліричним героєм сонця як носія поетичного натхнення, що знайшло своє втілення у відповідних мовних конструкціях. Досліджуваний матеріал дає змогу говорити про те, що сонце усвідомлюється ліричним героєм як певна квінтесенція всього позитивного у всесвіті. Ліричний герой розуміє сонце і як небесне світило, і божество, і символ родючості, і центр всесвіту та ін. Під час аналізу було зауважено, що сонце як символ натхнення у мовній картині світу ліричного героя О. Довгого виступає компонентом певного ідеалізованого локусу, який часто співвідноситься для поета із небом. З'ясовано, що образ поезії тісно пов'язується із небесними світилами – сонцем і зорею, де остання, відповідно до народних уявлень українців, мислиться ліричним героєм як святе і праведне начало. Дослідження показало, що у свідомості ліричного героя всесвіт існує у вигляді триярусної моделі, у якій вищий ярус поєднує світ богів, середній – світ людей, а нижній – світ потойбічний, підземний. З'ясовано, що вищий ярус асоціюється з божественним і творчим началом. Доведено, що в текстах поета вищий і середній яруси активно взаємодіють для створення образу поетичного натхнення, основним елементом якого є образ поета. Дослідження показало тісний взаємозв'язок сонця та поета і його творчості, а також вплив цієї творчості на майбутнє людства.

Ключові слова: сонце, міфологема, поетичне натхнення, мовна картина світу, поезія Олексія Довгого.

The peculiarities of the linguistic expression of the myth "sun" as a carrier of poetic inspiration on the material of Oleksii Dovhii's poetic texts are analyzed in the study. The author of the article analyzes the key problems that are raised by modern linguistics within the anthropocentric paradigm, and emphasized the importance of expressing linguistically a particular individual's view of reality.

During the study, the author made a number of theoretical generalizations concerning the problem of understanding the text as a certain scientific concept. The article clarifies the role and functions of poetic text in the author-reader dialogue. The study of the peculiarities of the linguistic reflection of the cosmological representations of Oleksii Dovhii's lyrical hero showed that one of the most striking is lyrical hero's awareness of the sun as a carrier of poetic inspiration, which has been embodied in the corresponding linguistic constructions. The material under study suggests that the sun is perceived by the lyric hero as a certain quintessence of everything positive in the universe. The lyrical hero understands the sun as the celestial luminary, and the deity, and the symbol of fertility, and the center of the universe etc. During the analysis, it

was noted that the sun, as a carrier of poetic inspiration in the linguistic worldview of O. Dovhii's lyrical hero, is a component of a certain idealized locus, which is often correlated for the poet with the locus of the sky. It is found that the image of poetry is closely linked to the heavenly luminaries – the sun and the dawn, where the latter, according to the popular imagination of Ukrainians, is considered a lyrical hero as a holy and righteous beginning. The study showed that in the mind of the lyrical hero, the universe exists in the form of a three-tier model, in which the higher tier unites the world of gods, the middle one – the world of people, and the lower one – the otherworldly, underground world. It is found that the higher tier is associated with a divine and creative beginning. It is proved that in the texts of the poet the upper and middle tiers actively interact to create an image of poetic inspiration, the main element of which is the image of the poet. The study revealed the close relationship between the sun and the poet and his work, as well as the impact of this work on the future of mankind.

Key words: sun, mythologema, poetic inspiration, linguistic worldview, Oleksii Dovhii's poetry.

Постановка проблеми. Спроби розуміння, осягнення та інтерпретації уявлень про дійсність певного індивіда, народу чи етносу віддавна посідали одне з чільних місць у розвідках і дослідженнях філософів, етнологів, культурологів, а згодом мово- та літературознавців. Здебільшого такі спроби, а власне дослідження, ґрунтувалися на певному матеріалі, продукованому людиною. В одному випадку це могли бути наскельні та накамінні малюнки, зображення, вироби з каменю та глини, а в іншому – дослідник мав справу уже з певним мовним утіленням космологічного й космогонічного бачення – певним текстом, усним або ж писемним. На початках існування людства здебільшого такі тексти не фіксувалися, з одного боку, через недорозвиненість письма, з іншого – що вважається більш достатньою підставою, через уявлення про сакральні тексти як такі, що дані людям богами з єдиною умовою – вони не мають бути ніде зафіксовані, окрім як бути прочитаними майстром-ворожбитом своєму учневі на знак великої довіри та визнання етапу розвитку учня достатнім для успадкування «таємного знання». З часом ці тексти поступово десакралізувалися, втративши свою первинну магічно-замовляльницьку функцію і набувши натомість образних, експресивно-поетичних та алюзійних напівтонів та конотацій, що дало змогу їм стати витворами мистецтва.

Нинішнє потрактування тексту характеризується доволі розмаїтим баченням цього явища. Так, з одного боку, його розуміють як вищу форму комунікативної сутності мови [9, с. 680], яка слугує виключно для передачі інформації, а з іншого – як складну багатокомпонентну структуру, яка не лише здатна виступати носієм комунікативної функції, а й виступати засобом сугестії на реципієнта, формуючи його думку, уявлення про явища та їх оцінку, а також його світогляд. Окрім того, є тенденція до потрактування тексту в максимально широкому баченні: коли під текстом розуміється все, що відбувається довкола, текст бачиться як дискурс та, зрештою, усвідомлюється, по суті, як людське буття.

Беручи до уваги всі точки зору на зазначену проблематику, зазначимо, що в нашому випадку ми схильні розглядати текст як твір, об'єктивований у вигляді писемного документа, літературно опрацьований відповідно до типу цього документа, який складається із заголовка і низки одиниць (надфразних єдностей), об'єднаних різними типами лексичного, граматичного, логічного, стилістичного зв'язку [2, с. 28]. Особливої ваги для цього погляду, на нашу думку, набуває текст поетичний, у якому надзвичайно динамічно і зі збереженням особливих індивідуально-авторських ритму, рими та мелодики передано світовідчуття ліричного героя автора, оцінку ним буттєвої реальності. Саме поетичний текст дає змогу авторові ретранслювати читачеві не лише фабульний мотив тексту, але й паралельно з тим створювати настроєвість оцінками, апелювати до підсвідомого, по суті архетипного досвіду людства за допомогою численних художніх засобів, образної системи, викликаючи у свідомості реципієнта цілі міфологічно-казкові сюжети, формуючи тим самим гармонійну систему успішного діалогу автор-читач, у якому не лише митець може виявляти всю повноту власного емотивно-експресивного досвіду, але й спонукати читача до вияву його індивідуально-психологічних рефлексій. Специфіка ж поетично-віршової форми, своєю чергою, забезпечує гармонійне співіснування цих двох всесвітів у єдиному мікро- і макроконтексті. Зауважимо, що однією з передумов гармонійного співіснування згаданих реалій виступає, як зазначає Г. Клочек, мистецтво авторського слова, яке полягає у здатності автора «так запрограмувати слово, щоб ця програма з максимально можливою повнотою була відтворена читачем» [5, с. 35].

Досліджуючи особливості індивідуально-авторської вербалізації світоглядних констант у поетичній мові Олексія Довгого, помічено, що найбільш частотними для його творчості виступають одиниці на позначення різного штибу природних явищ, процесів та реалій. Така специфіка поетичної мови автора не випадкова, оскільки

людство віддавна перебувало в тісній взаємодії зі світом природи, який для кожного індивіда зокрема і для людства загалом став тією прадавньою колискою, тим умістилищем знань про специфіку довколишніх процесів, сутність природних явищ та реалій, які були своєрідним світоглядним фундаментом, а згодом і сформували цілу парадигму уже наукового, об'єктивно верифікованого знання про всесвіт. Для поезії ж зануреність ліричного героя у міфологічний світ природи видається цілком органічною і виправданою. Так, якщо з огляду на антропоцентричне сприйняття дійсності всі спостережені первісною людиною активні реалії докільля одразу персоніфікувалися, стаючи богами, напівбогами і духами, які з'ясовували поміж себе стосунки, безпосередньо впливали на світ земний, втілювалися в певних істотах, стаючи тотемами племен [7, с. 149], то для людини сучасної такі трансформації довколишньої дійсності в межах поетичних контекстів дають змогу метафорично передати багатство внутрішнього світу ліричного героя, його уявлення та переживання.

Актуальним, на нашу думку, видається аналіз індивідуально-авторських особливостей мовного втілення реалій концептуальної картини світу ліричного героя Олексія Довгого, який дасть змогу виокремити не лише власне авторські, асоціативно зумовлені конотації та оцінки явищ і процесів дійсності, а й колективні, сформовані протягом тривалого історично-культурного розвитку українського народу, уявлення про світ, всесвіт, його виникнення, систему і структуру його компонентів, що нині, у період розбудови української нації та формування її самоідентичності, є надзвичайно важливим.

Аналіз останніх досліджень і публікацій та визначення раніше не вивчених частин загальної проблеми. Вивчення особливостей мовного втілення реалій картини світу індивіда чи певного колективу актуалізує проблематику мовної картини світу як способу відображення реальності у свідомості людини, що полягає у сприйнятті та інтерпретації дійсності в контексті мовних і культурно-національних особливостей, властивих певному мовному колективу, інтерпретацій навколишнього світу за національними концептуальними канонами [10, с. 156]. В. Кононенко наголошує на досить вагомій ролі мовного колективу, у який занурений індивід, у процесі формування його (індивіда) лінгвальної картини світу і зазначає, що «етнічно-регіональні особливості, місцеві традиції, звичаї, обряди <...> не можуть не позначатися на мовленнєвій

практиці, отожд опосередковано і на психолінгвістичній парадигмі особистості» [6, с. 35].

У сучасній лінгвістиці питанню мовного відображення картини світу присвячено низку наукових досліджень Н. Арутюнової, А. Вежбицької, Г. Гадамера, С. Воркачова, О. Колесника, В. Кононенка, О. Кубрякової, О. Лосева, З. Попової, А. Приходька, О. Селіванової, Ю. Степанова, Й. Стерніна та ін.

На нашу думку, у межах зазначеної проблематики не досить вивченою залишається поезія Олексія Довгого. У мові поета спостерігаємо і репрезентацію різними мовними конструкціями традиційних загальнолюдських та національно маркованих уявлень українців про всесвіт, і водночас вираження індивідуальної його візії – художньо-образного переосмислення ліричним героєм низки міфологем тих чи інших складників традиційних українських міфів.

Об'єктом нашого дослідження є мова поетичних текстів Олексія Довгого, представлена у чотири томному виданні його вибраних творів. **Предметом** – аналіз характеру мовного вираження поетом міфологеми сонця як носія поетичного натхнення ліричного героя.

Постановка завдання. Мета статті – дослідження мовних особливостей вербалізації міфологеми «сонце – носій творчого начала» в поетичних текстах Олексія Довгого. Поставлена мета передбачає виконання таких **завдань**: розкрити особливості індивідуально-авторського мовного втілення космологічних візій ліричного героя; з'ясувати характер мовної експлікації уявлень ліричного героя про сонце як джерело натхнення на матеріалі поетичних текстів митця.

Виклад основного матеріалу. Досліджуючи особливості вербалізації космологічних уявлень ліричного героя Олексія Довгого, помічаємо, що в його мові представлено типову трирівневу модель всесвіту, у якій можна виділити такі яруси, як СВІТ ГОРІШНІЙ – умістилище богів, високих ідеалів, натхнення, кохання та гармонії, світ світла і блакиті; СВІТ СЕРЕДНІЙ, або земний, у якому всевладно панує час, детермінуючи одну з основних характеристик людського буття – тимчасовість існування; світ, наповнений пристрастями, деструктивно-конструктивними реаліями, світ воєн і зачатъ, поетів і негідників, тепла і палючого вогню, світ у який повсякчас втручаються боги, несучи людству одвічний вибір між добром і злом, світ, у якому буяння зелені життя змінює пожарище людських надій і сподівань; а також СВІТ ПІДЗЕМНИЙ, репрезентований переважно художніми символами смерті, деструктивних реалі-

лій, наповнений різного штибу хтонічними істотами, занурений у морок та тінь.

У межах ГОРІШНЬОГО СВІТУ однією з найбільш яскравих у поетичній мові Олексія Довгого виступає міфологема «сонце». Сонце для ліричного героя поета виступає здебільшого квінтесенцією всього позитивного у всесвіті. Воно для нього і небесне світило, і божество, і символ родючості, і центр всесвіту: «*Весь всесвіт над тобою нахилився // І сонцем у зеніті замаячив. // А я увесь у пісню перелився // І всю тебе в мелодії побачив*» [3, с. 41], – пише автор.

Така мультифункціональність міфологеми у концептуальній картині світу ліричного героя поета не випадкова, адже обоженування вогню (світла чи сонця) лежить в основі міфології давніх слов'ян [6, с. 165], якими він оцінювався як «цар неба», який освітлює і зігріває землю вдень, а вночі ховається. Сонце часто уявлялося нашими пращурами то отвором, зробленим в оболуку, що ми крізь нього бачимо частину неба, то величезною свічею, яку носять янголи для освітлення землі, то найбільшою іскрою, яка невідомо як тримається у просторі, то вогняною неспалимою кулею, то вогнищем, що підтримується якимось «дідом», з чиєї волі починається день і настає ніч, то відблиском лику Божого, його всевидящим оком, великим колесом чи кругом, який можна дістати рукою, коли воно ховається за обрій [1, с. 241].

Для поезії Олексія Довгого аналізований образ виступає часто символом натхнення та поезії, порівняймо: «*Поезія приходить завше просто, // Як день, як вечір, сонце, як зоря...*» [3, с. 13]. Звернімо увагу на те, що таке потрактування небесного світила не є неочікуваним, порівняно з наведеними вище його інтерпретаціями, адже, як зауважує Дж. Трессідер, сонце, як джерело світла, символізує знання, інтелект; алегорична ж фігура Правди, зазначає дослідник, у західному мистецтві часто зображується із сонцем у руках [8, с. 348]. Бачимо, що в наведеному уривку образ поезії тісно пов'язується із небесними світилами сонця і зорі, де остання, відповідно до народних уявлень українців, мислиться ліричним героєм як святе і праведне начало, божественне око або ж як початок дня, світанок життя [4, с. 254]. Згадані світила своєю чергою окреслюють і відповідний сакрально-божественний для ліричного героя локус ГОРІШНЬОГО СВІТУ. Контекстуально вживані лексеми «день» та «вечір» дають змогу митцеві актуалізувати таку ознаку поезії, як її позачасовість через певну «представленість» у різночасових відтинках доби. Таким чином, бачимо репрезентацію митцем у зазначеному

контексті певного просторово-часового континууму, певного хронотопу, який через домінування у його складі небесних світил набуває виразної сакрально-терапевтичної естимації героєм.

Звертає на себе увагу те, що лексема «вечір» має у своєму семантичному складі компонент-вказівку «перехідність з одного часу доби в інший». Вважаємо такий авторський акцент у зазначеному контексті не випадковим – митець, на нашу думку, уживає саме цю лексему з метою відображення статико-динамічних характеристик окресленого ним художнього хронотопу. Динамічність тут забезпечується саме актуалізацією семи «перехідність», яка асоціативно близька не константі, приміром, «день» чи «ніч», а швидше гіпотетичній змінній «ранок», лексема якої також містить цей значеннєвий компонент. Зауважимо, що зазначена сема набуває більш виразного вияву в подальшому контексті, виступаючи асоціативно-смысловим корелятом лексеми «веселка», яка, своєю чергою, є певним дуальним символом, пов'язаним зі стихією води та світилом – сонцем, порівняймо: «*Веселкою підводиться у простір, // Як усміх той, що серце підкоря...*» [3, с. 13]. Названа лексема уживається поетом з метою образно-художньої передачі встановлення зв'язку ліричного героя із ГОРІШНІМ СВІТОМ, вербалізованим у зазначеному контексті словом «простір». На користь цього свідчить і давня міфологічна традиція, згідно з якою райдуга символізує міст між надприродним і земним світами [8, с. 301], виступаючи певним посередником між ними обома.

Досить цікавим, на наш погляд, є уживання в тексті номінації на позначення вияву емоцій «усміх» поряд із лексемою «серце». Так, якщо розширити тлумачення символу веселки його потрактуванням у християнській традиції як знаку примирення Бога із земним життям після Потопу [8, с. 301], а образ серця розглядати як символ внутрішнього стану ліричного героя, його душі, то рядки «*Як усміх той, що серце підкоря*» можна трактувати як поетично-образне відтворення стану гармонії світу земного, експлікованого тут ліричним героєм, та світу небесного, експлікованого образами сонця і простору. Таким чином, у наведених вище чотирьох рядках автор відображає надзвичайно тісний зв'язок поезії зі світом божеств, у якому сонце і є самою поезією, натхненням, певним деміургом, який забезпечує гармонізацію всесвіту.

Аналіз подальшого поетичного контексту доповнює бачення ліричним героєм сонця як джерела натхнення такими його еманациями, як носій

життєдайної енергії та божественної сили, порівняймо: *«Вона подібна до трави і вишень, // До теплих рук, що квітами стають. // Поезії не творять і не пишуть – // Поезію, як силу, віддають!»* [3, с. 13]. Сонце як носій життєдайної сили репрезентовано в нашому контексті за посередництва образу поезії, який тут виступає певним транзитним образом через порівняння зі світилом «*як сонце*», а потім – із травою «*подібна до трави*» та руками, які сюжетно також змінюються – переходять у квіти. Трава, своєю чергою, може в нашому випадку інтерпретуватися як символ земного життя, його земної енергії і плодів, виражений супровідним образом квітів – традиційним символом народження нового життя. Такий атрибут рук, як «*теплі*», свідчить про імпліцитну репрезентацію сонця, у лексемі-номінанті якого маємо схожу одну із ядерних сем – «тепле».

Уживаний контекстуально поетичний образ вишень дає змогу митцеві вибудувати завершену художню модель всесвіту, оскільки згаданий образ у цьому тексті виступає символом Світового Древа, вісі всесвіту, яка поєднує небесний і земний світи.

Поезія «**Не жив я, мов ангел в раю...**» [3, с. 34] виступає своєрідним сюжетним та емоційним доповненням світоглядної картини світу ліричного героя О. Довгого, у якій сонце не лише мислиться джерелом натхнення, але й усвідомлюється ним як вища сила, здатна як надихати, так і визначати життєвий шлях, долю – «*Не жив я, мов ангел в раю. // Не знав неприродного злету. // Я вистраждав віру свою // І сонячну долю поета...*», – пише автор. Звертає на себе увагу те, що в аналізованих рядках представлено переважно низку образів, які пов'язуються з ГОРІШНІМ СВІТОМ, яким керують боги – порівняймо номінації «*ангел*» (людиноподібні крилаті створіння – носії божественної волі), «*рай*» (трансцендентний небесний світ), «*злет*» (рух у напрямку неба; тут – символ мистецького неспокою, натхнення, асоціативно пов'язаний з орнітологічними реаліями, а тому з образом птаха). Бачимо, що для ліричного героя проблематика поетичної творчості надзвичайно виразно пов'язана саме з верхнім ярусом просторової вертикалі всесвіту. Ад'єктив «*сонячний*» у нашому випадку не лише виступає атрибутом стосовно відповідного іменника, але й символізує активне творче начало та благословення богів, роль яких надзвичайно посилено лексемою «*віра*».

Образ сонця як символу-носія творчого начала в нашому контексті виражено також низкою позитивно конотованих естимаций супровідних йому явищ (уже згадані «*рай*» та «*ангел*», а також

образ любові), виразність експлікації яких посилено контекстуальними смислово-образними опозитами, порівняймо: «*Що іншим все просто було, // Мені діставалося кров'ю. // Та все, що на серце лягло, // Творилося тільки любов'ю*» [3, с. 34]. Надзвичайно показовим у цьому плані є образ крові, який, з одного боку, символізує страждання та жертвність, яким контекстуально і протистоїть образ любові, а з іншого – має тісну міфологічну кореляцію з образом сонця. Так, зазначає Дж. Трессідер, кров – то ритуальний символ життєвої сили, який виступає носієм частини божественної енергії, окрім того, зауважує дослідник, в епоху розквіту ацтекської імперії жертвна кров проливалася з метою надати сонцю сили щоранку повертатися з потойбічного світу [8, с. 173–174].

Першими рядками поезії «**Колиска мислі – це не тиха заводь...**» [3, с. 105] автор демонструє читачеві художньо-образний реєстр, звучанням якого буде охоплено увесь текст, – усвідомлення ліричним героєм активного сонячного творчого начала поетичного життя і натхнення.

У цій поезії тісно взаємодіють два архетипні образи – сонця і води, які в нашому випадку, як і традиційно усталено, беруть активну участь у зародженні життя на землі. Так, архетип води експлікується в поетичному контексті шляхом уведення низки лексем на позначення водних об'єктів (*заводь, джерело, вода*) та реалій, пов'язаних із ними (*колиска*). Колиска, вона ж човен у міфологічних уявленнях, з одного боку, символізує людську душу, а з іншого – засіб переходу з матеріального світу в духовний. У нашому контексті бачимо, як автор протиставляє два водні образи – заводі і джерела, акцентуючи на активній природі творчості, яка своєю чергою спонукає людину до розвитку, експлікованого тут рухом колиски не заводдю, а джерелом, яке до того ж часто є символом життя на протигагу смерті (до речі, образ заводі можна також трактувати як певним чином суголосний їй образ озера, пов'язаний зі смертю [8, с. 249]), порівняймо: «*Колиска мислі – це не тиха заводь, // А джерело цілющої води. // Без нього слів розладнані ряди // Не здатні рушити, воскресити і плавить...*» [3, с. 105].

Подальший контекст дає нам можливість зрозуміти, яким чином для ліричного героя починає діяти активне творче начало, яке і сприяє тому, що «*слів розладнані ряди*» набувають здатності до активних дій. Чинником, який трансформує певну пасивність водної стихії, надаючи їй динамічності, виступає сонце, яке у свідомості ліричного героя репрезентоване однією зі своїх еманцій – іскрою чи променем, що асоціативно мисляться

з огляду на семантику й конотації лексеми «збли- нутти» – «*Та зблисне мисль – шикуються слова. // І закипає світ у поєдинку. // Як у шибках висо- тного будинку, // Нуртує сонця палахтінь жива*» [3, с. 105]. Як показує подальший контекст, сонце стає потужним натхненним і координуючим нача- лом творчості. Зазначені його атрибути макси- мально репрезентують семантичні поля лексем «закипати» (додаються термічні характе- ристики), «нуртувати» (динамічні) та «палахтінь» (поєднані термічні, візуальні і динамічні атри- бути). Не останню роль в аналізованих рядках відіграє і образ вікна, сакралізація якого в укра- їнській міфологічній традиції, зокрема й шляхом персоніфікації, зумовлена значною мірою спіль- ністю його функцій з оком; з давніх-давен вікно символізує межу між світами, через яку можуть проникнути в дім як світлі сили, так і темні; через вікно людина спілкувалася з небесними богами, зазначає В. Жайворонок [4, с. 94]. Зазначений образ репрезентовано в розглядуваному тексті лексемою «шибка», яка поруч із атрибутом «висо- тний» бере участь у створенні певного сакраль- ного зв'язку зі світом сонця, горішнім світом богів. Самий же образ будинку тут виступає як символ світу людей.

Тісний зв'язок сонця як божественного носія натхнення і самого поета надзвичайно промо- висто репрезентує поезія «**Бувають розлуки вічні...**» [3, с. 110], у якій Олексій Довгий май- стерно передав значущість митця для всього всесвіту. Задавши поетичному тексту із самого початку мінорну тональність (*Бувають розлуки вічні. // Бувають розлуки звичні. // Бувають такі розлуки, // Що рвуться серця з розлуки*), автор уводить у текст образ крові та унікальний для його творчості образ чорного сонця, який, при- родно, виступаючи антиподом світила, дарує не життя і благодать, а загибель, експліковану символом крові, та є по суті земною еманациєю

злого духа: «*І сонце чорніше ночі, // І світ увесь кровоточить*» [3, с. 110], – пише поет. Відчуття вселенського трагізму втрати і водночас репре- зентацію зв'язку натхнення, поетичної творчості та розвитку з ГОРІШНІМ СВІТОМ богів демон- струє уведення в текст лексем «безвість», «пла- нета» та «вічність» – «*І сонце чорніше ночі, // І світ увесь кровоточить, // І в безвість летить планета, // Як вічність прийма поета...*».

Висновки. Таким чином, як показує проведе- ний аналіз, образ небесного світила – сонця займає одну з ключових позицій у концептуальній кар- тині світу ліричного героя Олексія Довгого. Так, воно (сонце) усвідомлюється ним як вселенське начало всього сущого, носій гармонії, натхнення, змін і метаморфоз на краще. Одна з найбільш виразно представлених характеристик зазначе- ного образу – це естимация його як активного, продуктивного і надзвичайно динамічного твор- чого начала. Лише сонце, за уявленнями лірич- ного героя, здатне подарувати світові справж- нього поета, твори якого, благословенні небесним світилом, завше нестимуть світло і любов. Тоді як сонце може набувати і виразно деструктив- них характеристик та ставати джерелом загибелі всього людства. Одна з причин, за якої це може статися, на думку ліричного героя, – це загибель чи смерть поета. Сказане, на нашу думку, дово- дить тісний взаємозв'язок міфологеми сонця із творчістю, репрезентуючи його (сонце) як носія поетичного натхнення, що, як показало дослі- дження, знайшло відображення у мовній картині світу ліричного героя О. Довгого.

Під час проведення дослідження нами було помічено надзвичайну поліфункціональність міфологеми сонця в мовній картині ліричного героя поета. Саме тому, на нашу думку, перспективою подальших досліджень у межах зазначеної пробле- матики має стати аналіз усіх вербалізованих мит- цем функцій і властивостей згаданої міфологеми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Булашев Г.О. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях. *Космогонічні укра- їнські народні погляди та вірування*. Київ : Фірма «Довіра», 1992. 412 с.
2. Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического исследования. Москва : Наука, 1981. 137 с.
3. Довгий О.П. Вибрані твори : у 4 т. Київ : Укр. письменник, 2009. Т. 2: Дихання вічності. Восьмивірші. 388 с.
4. Жайворонок В.В. Знаки української етнокультури : словник-довідник. Київ : «Довіра», 2006. 703 с.
5. Клочек Г.Д. Поетика візуальності Тараса Шевченка : монографія. Київ : Академвидав, 2013. 256 с.
6. Кононенко В.І. Українська лінгвокультурологія. Київ : Вища школа, 2008. 327 с.
7. Строкаль О.М. Рослинний світ у поезії Олексія Довгого. *Studia linguistica*. 2019. Вип. 14. С. 147–157.
8. Трессидер Дж. Словарь символов. Москва, 1999. 652 с.
9. Українська мова: Енциклопедія / Редкол.: Русанівський В.М. (співголова), Тараненко О.О. (співголова), М.П. Зяблюк та ін. 2-ге вид., випр. і доп. Київ : Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М.П. Бажана, 2004. 824 с.
10. Штерн І.Б. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики : енциклопедичний словник. Київ : АртЕк, 1998. 336 с.